

Kurt Kläber

Marssige!

Töölised,
maa töötajad,
maailma punapataljonid,
marssige!
Vormeeruge
Berliinis,
Seine'il,
New-Yorgi avenüül,
Moskva punaseil platsel —
kõikjal.
Marss
tuhandete juurde,
armeedena —
üle tee,
linnades —
üle maade
pookisteni!
Sama samm,
südame löök on takt,
tuhandevormise töö pilt
rõngide üle,
lipudes tulil
joobnustav puna!
Mees
vasaraga,
vikatiga,
kaevuri mustava kirkaga,
kõik oma relvaga.
Naine
mehega,
jõudu on sammus,

pingul on kummardund selg,
vapper.
Lapsed naervad,
laulvad,
tantsvate sammega,
Väikesed rusikas käed.
Kõik aga
ajus,
sammu rütmis,
igas suus
sama hääl,
sama hüüe:
Sõda sõjale!
Sõda Moolokile,
inimsõojale,
miljonitevikatile!
Sõda gaasil',
tankidele,
allveepaatel',
õhulaevul'
Sõda tema teenijaile,
rahaahneil' pankureile,
verejanus kindraleile,
maadejanus võimudele.
Sõda! Sõda! Sõda!
Kõigele, mis tema nimel
hingab elab.
Töölised,
maa töötajad,
maailma punapataljonid,
marssige!

Internatsionalism tähendab kõigi eriliste rahvuslike huvide alistamist kogu proletariaadi üldisele klassihuvile. Ta nõuab kõigi rahvuslike huvide võitluste hindamist kõigi maade proletaaride üldhuvi kohaselt.

Otto Bauer.

Valitsevad klassid peavad teadma, et kui nad veel kord julgevad mängida imperialistliku maailmasõja jultund mängu, rahvusvahelisel tööliklassil ei ole kaitsmata selles midagi muud kui oma tulevikku, ega vallutada midagi muud kui sotsialistlik ühiskondlik kord. Friedrich Adler.

Vaenlane on omal maal! Pöörake täigid oma kodanluse vastu!

Karl Liebknecht.

Friedrich Adler

Tänavu suvel maailmasõja alguse 15. aastapäeva mälestades tuletasime meelde omajao juba unund kibedust — ka rahvusvahelise sotsialistliku liikumise juhtidest, kes halbadest külgedest on seotud sõjamõlluga. Mitte seepärast, et Sotsialistlik Internatsionaal ei hoidnud ära sõjahädaohtu — selleks Internatsionaalil ei olnud küllalt jõudu —, vaid et iga sõdiva maa sotsialistliku partei juhid asusid kaitsma oma valitsust, vabandama sõda ja kasvatama oma maa töölisklassi mõttele, et sõda võib olla kasuks töölisklassile ja sotsialismile. Selle suure eksimuse tulemus oli

otsekohe Internatsionaali hävinemine, see põhjustas väga suurel määral ka töölisklassi võitlusriinde lõhenemise kahte leeri — sotsialistlikku ja kommunistlikku. Praegune töölisnoorpõlv tunneb selgesti seda lõhenemise needust, ta püüab teha oma rahvusvahelise aktsiooni esimeseks sammuks ülepääsmise lõhenemisest, see noorpõlv tunneb ka oma rahupüüete teostamises ja võitluses sõja vastu, kui raske hoobi andsid tööliikumisele need kindlusetud juhid,*) kes asusid toetama sõda ja löid jalad alt töölisklassi klassivõitluse-ideoloogia kujunemisel.

Meie optimism töölisklassi jõu kasvamiselle oma organisatsiooni, Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali kaudu, meie usaldus Sotsialistlikku Töölis-Internatsionaali kasvab, kui teame, et uue Internatsionaali juhtimine on paremais kätes, keda võib leida praeguste sotsialistide seast. Nüüd, kus töölisklassil tuleb pidada ränka võitlust ikka jälle ähvardavate sõdade, ikka laieneva rahvahulkade militaristliku kasvatus

*) Demagoogia ärahoidmiseks märgime, et toleaeegseist sõjasotsialistidest osa kuulub Sotsialistlikku, osa Kommunistlikku Internatsionaali.

ja fašismi hädaohu vastu, nüüd, kus sotsialistlik töölisklass peab võitlust hiliskapitalismiga võimu pärast, Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali juhtiv keskkohd on eriti tähtis rahvusvahelise töölisklassi võimu kehatajana. Ja olgugi, et Internatsionaali tegevus sõltub kongressi, eksekutiivkomitee ja büroo otsustest, ei saa alahinnata ka tegeliku töö juhtija omadusi ja tema poliitilisi veendeid, mis peavad pääsma mõjule ka Internatsionaali poliitikas.

Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali sekretär Friedrich Adler, kes on töötand oma kohal selle algusest (1923) pääle, sai tänavu 9. juulil viiekümneaastaseks. Olgugi et ta enda tahtmisel puudusid igasugused pidulikkused sel puhul, vaadagem tagasi sellele suurte töövõimetega kangelaslikule mehele.

Friedrich Adler on Austria sotsiaaldemokraatliku partei asutaja ja juhi Viktor Adleri poeg, sündinud 9. juulil 1889. Isa, arst elukutselt, kartis juba poja nooruses, et selle tervis on liig nõrk, ja tahtis teha temast lihtsa tehniku, et ta võiks hoida alles oma närve, kuid äärmiselt andekas Friedrich lõpetas gümnaasiumi ja õppis selle järele Zürichi ülikoolis füüsikat ja matemaatikat, omandas doktori aukraadi ja jäisama ülikooli juurde dotsendiks. Juba vanemad võisid rõõmustada, et poeg jääb kõrvale poliitikast, teaduslikud leiutised, professori koht ja koostöö Albert Einsteiniga tõmbavad ta täiesti laboratooriumi. Kuid ei — lapsepõlve mälestused ja side inimilmaga olid tugevamad.

Õppimisaeg oli tälesti kasutatud, teadmised põhjalikud. „Ta oli erakordselt usin, ja ainuke pahe, mida võin öelda ta noorusest, on moraalil üllpingutamine“, ütleb ta isa. „Ta ei ole kunagi olnud kõrtsis üllõpilaste seltsis, nagu ma ise seda olen teind, vaid on pühendund ikka tõsistele tööle.“

Kuid suured elamused lapsepõlvest ja noorusest!

Friedrich Adler oli kuueaastane, kui ta isa astus Austria sotsialistliku liikumise etteotsa. Kuueaastane võeti kaasa juba demonstratsioonile 1848. aasta revolutsioonis langenute haudadele, kus oli tol ajal kõigest 200 inimest. „Siis isa seletas mulle esmakordselt parlamendi tähendust, ja see on mängind minu elus tähelepanndava osa“, ütleb Adler 32 aastat hiljem. Parteikongressil 1891 ta kaheteistkümnneaastasena võis olla kuulajaks. Kuid veel varem, 1889. a., Viktor Adler mõisteti poliitilise tegevuse pärast vangi, ja see elamus, nii kohtumõistmine kui isa külastamine vanglas andsid talle ränga mälestuse kogu eluks. Siis oli pind küps selleks, et kümneaastasena nähtud „Wilhelm Tell“ etendus tekitas temas soovi hävitada Austria võimuvalitsejaid nagu seda tegi Tell, et koolis käies kujutas oma lähemale sõpradele revolutsioonilisi tänavavõitlusi Viinis.

Noor ülikoolidotsent asus oma töö kõrval Zürichi sotsialistliku lehe toimetajaks, ja kui 1911. aastal Austria sotsialistide suur vallimisvõit laiendas tööd, ta kutsuti koju, kus sai partei sekretäriks ja partei ajakirja „Kampii“ toimetajaks, tehes tööd üleloomuliku jõuga. Šveitsi parteielu

tuletas igapäevaselt meelde veel naine Katja, kes oli pärit vene sotsialistlikkude emigrantide seast.

Siis tuli maailmasõda. Ka Austria sotsialistide juhid, isegi vana Viktor Adler, uskusid sõja toetamisest tulevat kasu sotsialismile ja püüdsid kooskõlastada seda sotsialistliku põhiõpetusega. Friedrich Adler veendund internatsionalistina asus seisukohal: kui ka Austria töörahval peaks olema kasu, siis kõigi rahvuslike huvide alistamine rahvusvahelise tööliklassi huvidele on paratamatu. Kuid juba sõja pooldamine ei ole kooskõlas sotsialismiga, mitu sotsialistide kongressi on väljendund sõja vastu kõige otsustavamalt — ja samal ajal Austrias nagu igal maal — kõnelemata toorest inimtapmise mängust — hävitatakse kodanikuvabadusi sõja katte all, mõistetakse surma ja sunnitööle neid, kes liigutavad end sõja vastu jne! Friedrich Adler hakkas juhtima võitlust parteis sõja vastu,

Meie seltsimehed,

meiega liituvad töölisnoored!

Tänavu sügisel kõigi maade sotsialistlikud noored koonduvad jälle kord koosolekuile ja pidudele: need on noored, kes tunnevad omadel õlgadel kodanlise korra raskust, tunnevad endal tööandjate ülekohtu, tunnevad vanemate kehvuse tõttu napiks jäänd haridust ja tahavad astuda võitlusse kõigi nende puudustega.

Noorsotsialistlikud ühingud püüavad rahuldada oma uute mõlemaist soost seltsimeeste tarvet oma, sooja õhkkonna järgi, rahuldada nende haridusjanu ja teha nad kõlvulisteks võitlejaks kodanlise korra, meieaegsete suurte puuduste põhjuse vastu ning soodustada igale noorele sotsialistliku ilma-vaate ja vajaliste teadmiste omandamist.

Koos võitleme asjatundlikult ja mõjuga meie osaks langeva ülekohtu vastu, koos loome omale uue sisukama nooruse.

Kuid samal ajal meie võitleme ikka enam päädtõstva militaristliku meelsuse vastu, mis võiks saada hädaohtlikuks meiegi maale, kui seda võidakse tõmmata sõjaseiklustesse. Tööliklassi noormehed, kellel juba rahuajal on ees aastane käsu järgi enesesalgamine kasarmuis, ühinevad meie võitlushüüdega: sõjaväeteenistuse lühendamise! sõjaväekaotamise suunas!

Noortöölised, võitlusse meie kurnamise ja kääbusriikliku militarismi vastu! Sotsialismi eest!

Elagu Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal!

kuid teda toetas nõrk vähemik, aga ei keegi juhtivaisi meestest. Ja siis, et agiteerida otsustavalt sõja vastu, ta laskis pääministri krahv Stürgkh'i maha — käega, mis kõige vähem oli harjunud revolvi tarvitamiseks, ise täiesti teadlik, et atentaatidega ei suudeta sisuliselt midagi parandada, sama teadlik, et sellele teole järgneb surmanuhtlus või eluaegne sunnitöö. Kuid see oli demonstratsioon, mis pidi panema liikuma rahvahulgad.

Friedrich Adleri selgitus- ja kaitsekõne on hiilgavamaid teaduslikult põhjendatud sotsialistlikke proteste sõja ja partei sisemise lagunemise ning demokraatia kähgustamise vastu. Nii sotsialistlik kui kodanline ajakirjandus püüdis vabandada ta tegu närvivapustusega, kuid Adler rõhutas oma teo ettekavatsetud ja teadlikku külge. Töölishulkade määratu osavõtu saatel ta mõisteti erakordse kohtu poolt 18. ja 19. mail 1917. surma — ajal, kui Vene revolutsioon tegi oma võidukäiku, ja mitmesugustel asjaoludel surmaotsus jäigi täidesaatmata. Austrias puhkev revolutsioon vabastas ka Adleri, ja varssi ta hakkas organiseerima uut Internatsionaali, mis õnnestus lõplikul kujul 1923. aastal.

Viimased üheksa aastat on võtnud Friedrich Adleri jõu Internatsionaali jõu kasvatamiseks ja kindlustamiseks. Neil aastail ta ei ole jatkanud oma teoreetilisi töid. Tänavu ilmud artikkel „Kui sõda siiski peaks puhkema“ aga osutab ta uusi teoreetilisi otsinguid sotsialistliku poliitika toeks.

Noorpõlvele Friedrich Adler jääb omaseks, jääb usaldatavamaks juhiks ja seltsimeheks, kes kehastab suure hulga Sotsialistlikule Töölis-Internatsionaalile asetatavaid lootusi. Sotsialistlik noorpõlv leiab Zürich'ist Internatsionaali sekretariaadist, oma värskete püüete suure sõbra ja on rõõmus sellest!

Friedrich Adler'i uuem käsitus Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali poliitikast ja eriti rahupoliitikast „Kui sõda siiski peaks puhkema“ ilmub varssi eesti tõlkes Tööliste Kirjastuse Ühisuse väljaandel.

Sõja vastu!

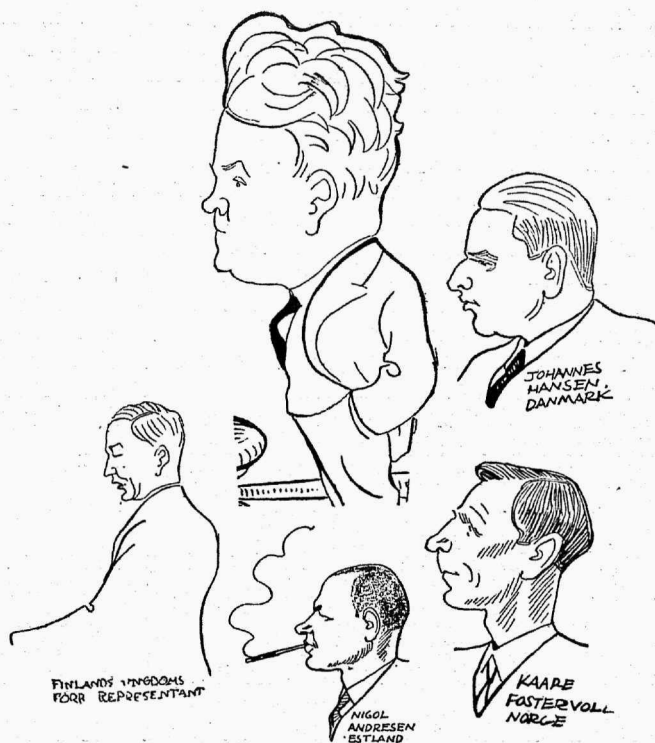
Lähemal päevil ilmuvad:

**A. Audova: Klassiriik, sõda ja töö-
liskond**

**Friedrich Adler: Kui sõda siiski
peaks puhkema...**

Ilmund: Hendrik de Man: Sotsialism kultuurilikumisena

TÖÖLISTE KIRJASTUSE ÜHISUS

PÕHJAMAALASI KONGRESSIL.

Üleval: Adolf Vallentheim, Rootsi sots.-dem. noorsooliidu esimees; vasemal: Kalle Kukkonen, Soome „Työläisnuoris“ toimetaja; all: Nigol Andresen, Eesti; Kaare Fostervoll, Norra; paremal: Johannes Hansen, Daani s.-d. noorsooliidu esimees.

Ivar Starckenberg'i šaržid (Frihet, Stokholm).

CAY SUNDSTRÖM

Marksism ja usk

Karl Marx, luues süsteemi, on saand tunduvalt mõjutisi ka kodanlistest alllikaist. Kodanlised tulundusteadlased, Inglise vabrikute vaatlejad, Sismondi' ja Proudhon'i väikekodanlised kapitalismi arvustused, utopistid, Saksa idealistlik dialektika, Feuerbach, Prantsuse ajaloolaste ühiskonnateooriad, Balzac'i klassipsühholoogia arutlused jne. moodustusi Marx'i arsenaliks ta võitluses kapitalismi vastu. Nõnda siis enamasti kapita-

lismi enda relvad. Tal õnnestus nendega tõestada, et ühiskonna alus ja põhi on produktsioon, ja et päämiselt produktsioon moodustab elusäädused ja arenemisviisid. Ja selle abil Marx hakkas arvustama teisi teadusi. Nõnda siis varasemad kultuuritulemused on moodustund tööliklassi abivahendeiks. Nüüd meil ainult tuleb õppida tundma ühiskonna ehitust ja neid valitsevaid suhteid, et võiksime tarvitada neid enda hääks.

Ühiskondlikus protsessis võib eraldada kolm osa: tehniline, majanduslik ja ideoloogiline. Tehnilisel alal ühiskond võitleb looduse vastu ja vallutab seda, või, teisiti öeldes, korraldab välissuhteid oma elu ja arengu kohaseks. Majanduslikul alal — koostöös ja jaotussuhteis inimeste vahel — ühiskond korraldab võitluseks looduse vastu. Ideoloogilisel alal ta korraldab oma kogemusi, leides neist ühiskondliku elu ja organiseerimise vahendeid. Sellest näeme, et iga ülesanne tehnilisel, majanduslikul või ideoloogilisel alal on organiseerivat laadi.

See on pääjoontes marksistliku käsitlusviisi üldsüsteem, mille abil siis võime hakata arvustama eri ühiskondlikke nähteid ja määrama proletariaadi suhtumist neisse.

Võime siis küsida: kas on võimalik, et proletariaat võib omandada usu, mida on tarvitatud tema vastu, nagu ta omal ajal Marx'i kaudu omandas kodanlist tulundusteadust ja tarvitab seda kapitalismi vastu, ja kas sellane ülevõtt moodustub samalaadiliseks relvaks ta vabanemisvõitluses usu vastu? Mis kasu talle oleks sellasest omandamisest?

Kõigepäält paneme tähele, jälgides seda marksistlikku käsitlusviisi, et usk on teatud ideoloogilise probleemi lahendus teatud ühiskonnavormi, s. o. ainuvalitsusliku hõimu- või ühiskonnavormi jaoks. Sellane ühiskonnavorm rajaneb ainuvalitsuslikul koostööl, ühiskonna mõnede liikmete juhtival asendil ja teiste nende käsketataval tööl, nõnda siis autoriteedil ja alistumisel. Nõnda patriarhaalne ja feodaalne ühiskond olid orjade organisatsioonid, ja nõnda on ehitatud nüügisaeagne bürokraatlik politseiriik. Sama organisatsioon on märgatav ka nüüdisaegses sõjaväes ning vähemas mõõdus kodanlises perekonnas. Lõppeks näeme kapitali ehitavat oma püüded autoriteedi ja alistumise põhimõttele.

Mis tähendus on häälel ideoloogial? Organiseerida ühiskonna kogemused nii, et need on kooskõlas materiaalse organisatsiooniga ja nii, et kultuur omakorda võib teenida ühiskonda organiseerimise vormis ja viljastada, arendada ja kujundada organisatsiooni määratud tüüpi.

Võime siis märkida kaks osa: organiseeriv aktiivne jõud ja

passiivne teostaja. Kogu ühiskond on praegune autoriteedi ühiskond. Pääks on ikka mingi „jumalus“, millel on ainuvalitsuse ja autoriteedi tunnused, sest on olemas rühm „pooljumalaid“, „pühimusi“ jne., kes juhivad eri pooli elus. Ja neid ümbritsevad siis tunded, nagu imetlus, austus ja kartus.

Nõnda on suhted ka usus. See on ainult autoriteedi ja ainuvalitsuse idee esindaja.

Sellasel ainuvalitsuslikul ideel on seda suurem tähendus ühiskonnas, kuna see just asetab inimese sellesse mõtteilma, määrab talle asendi selles süsteemis ja sunnib ta selesse ossa, mida ta peab esitama oma elus.

Usk on osalt „luuleline“, osalt ühiskondlik. Ühiskondliku käsitluse ajal, kui usk alistub arenemisele või loomisele, „luulet“ ei või lahutada praktilisest ja teoreetilisest teadusest. Usk sisaldab siis kõik ja teadus öeldakse olevat vahenditult või kaudselt jumalast.

Mis praktiline tähendus on tööliste neist teadustest? Need teadused panevad mõistma teda autoriteeti, mille pooldaja ta enam ei või olla. Ta mõistab, et see võim on ta vaenlane, kuid et võida see hävitada, ta peab tundma seda täiesti. Ja selle teaduse suur tähendus on just selles, et see selgitab meile selle autoriteedi esinemise eri vormid nüüdisaegses ühiskonnas, selle suhted teistesse nähtustesse ja ühiskondlikku arengusse ning mis põhjusel nüüdsed võimukäsitajad nii väga tahavad hoida seda korda. Selle alusel mõistame ka koostöö kiriku ja sõjaväe vahel: mõlemis on sama ainuvalitsuse ja autoriteedi süsteem. Ja mõistame väikekodanlase ja suurtalupoja armastuse „jumala säädusse“. Siia võime lisandada veel parteijuhid, ja siis mõistame ka kollektiivse, nõnda siis demokraatliku kontrolli paratamatuse.

Kirjastusühisus „RAHVA SÕNA“

(Tallinnas, V. Pärnu mnt. 31, kõnetraat 3-61)

kirjanduslikke uudisi:

„Sada protsenti“ – Upton Sinclair, romaan, h. 1.25 s.

„Põrgusaar“ – Lavrence H. Desberry, rom., hind 60 s.

„Pärast veeuputust“ – Upton Sinclair, rom., h. 50 s.

„Põlev mets“ – James Oliver Curvood, rom., h. 50 s.

Raamatud saadetakse välja ka postiga, kui raamatute hind ärasaadetud rahas või postmarkides.

Josef Luitpold

Vabastumise tund

Sotsiaalne oratoorium.

Kanti ette esmakordselt Rahvusvahelisel Sotsialistlikul Noorsoopidustusel Viinis 12. juulil 1929, Viktor Korda muusikaga. Kaastegevad: III, IV ja XIX linnajao tööliskoorid, sotsialistlike keskkooliõpilaste koor ja trammiteenijate meeskoor.

Kõneleja: Ema Volga laineil liigub punapurji, punapurji...

Segakoor: Ema Volga kannab laineid, suuri voole, maruhooge, liidid laulvad, vahutavad valgedained; võitleb vene lainetega, lumivalged vene purjed.

Kõneleja: Valged purjed? Valged? Valged? Punapurjed? Punapurjed! Kellele on punapurjed? Hei, hoi, hei, hei, hoi! Hei, uhnem!

Segakoor: Hei, uhnem! Hei uhnem! Ettepoole, hüüdke võimsalt! Tõmba kõisi tugevalt! Sõua vene kase alt! Tõmba kõisi kõval käel!

Kõneleja: Kes toob punapurjed ema Volga lainetesse? Dubinuška, dubinuška, hei, sa haljas tammetiivi!

Meeskoor: Palju laule kuulsin kord ma kodusel maal, jutustasid, mis õnn, mis on kurbus. Ainult üks mul on meelde veel jäänd, meelde jäänd, töölisvägede võitluseviisid! Hei, sa tammetiivi, ette! Hei, sa haljas, lähed ise ju! Suruge, siis tõmba, ette!

On mõtelnud Inglise oskaja mees seks masinad, töö et saaks kergem; aga Venemaa mees, kui tal väsimas jõud, loob uue jõu oma laulust: Hei, sa tammetiivi, ette! Hei, sa haljas, lähed ise ju! Suruge, siis tõmba, ette!

Kõnekoor: Kuulda raudse keti kõlin. Karmid tsaarivahid käivad. Tuhat, tuhat vangis keha. Oo teie Vene vabadusohvrid!

Lauljanna: Päike tõuseb ja läheb looja, pime minu ümber, ees; päeval, öösel minu akent valvab hoolas vahimees; külm ja jääne raudne ahel, külm ja vaikne vahimees, hoiavad mu keha vangis, hoiab hinge needuses.

Kõneleja: Tuhat, tuhat vangis keha; oo teie Vene vabadussõbrad!

Laulja: Mu kivisest kongist üks pääsu lendas õhku ja viis minu tervised Moskva kividest valgele merele; oh alga, alga kurblik laul, laul vana sest vanglaõöst! Kui mu emake teaks, kui mu isake näeks, mis kaugel maailmas on kannatand poeg! Oo kaugel maal, oo võõral maal! Pole varas, pole varastand, pole mõrtsuk, ei halba kellelgi teind! Kuid võtsid nad mu, kuid kannan üht needust kui süüd, ma süütult nüüd vang, mind hoiab kett. Olen unustet; olen surnd te jaoks. Aga tuleb kord aeg, kui tagasi lään, siis mu vaev ja piin teile makstud saab. Saabub kui, aeg!

Kõneleja: See aeg ju tuleb, see aeg ju tuleb, oo Venemaa vabadustoojad!

Laulja: Vaata saarel säääl, haldja aseme pääl pääsin jooksu ja pagesin tormist merd. Ei ma kannatand, ei kauem saand mädaneda ja aeglaselt surra säääl! Ei paista päev, tähed peitu läinud, ainult Põhja kinnine nael veel taevast on; õhust lõokest ei ole laulmas mul, ainult kuulmas torm, mere vihase tormine mäss. Siiski raudsest kiskusin ketist ma priiks! Katki murdsin riivi ja vabaks sain, kaudu merevee, üle kaljutee vabadusse! Valju talvetormi naeran ma! Nälja raskust tahan kanda ma! Üle soo ja jää, kunni Amur ees, vabadusse! Ei te püüa mind, ei te tõuka mind taha trelli, ja kallis on ränduri eluhind!

Kõneleja: Üles barikaadid, üles barikaadid, nüüd ründa, maailm, sa tööliskond!

Segakoor: Vaenlase tormid meist tuiskavad üle, vihasele rõhuvad tumedad jõud; vaenlase vastu viib võitluses üle — ees meil on teadmata saatuse sõud. Uhkelt ja võimukalt tõstame siiski tööliste võitluselippu me käes, astume rahvaste võitluseritta, nõuame õigust ja vabadust väes. Veriseks võitluseks kohus meid kutsub — vapralt siis edasi, töölisteväed!

Kõneleja: Üles, barikaadid, üles, barikaadid, nüüd ründa, maailm, sa töölikond! Võitlus, võitlus on õiguste pärast! Püüa, inimkond kõrguste poole! Te surite võitluses vendade eest, teid mäletab tänulik rahvas.

Segakoor: Täis piirita ohvrimeelt leegitsev rind — teid võitlus on kalmule kannud, kuid rahva hääks õiguse, priiuse eest mis oli, kõik ohvriks te annud. Tund tulnud, kus purustab priiuse väes ju ahelad ärganud rahvas! Hääd und teile, vennad, meil püha see paik, kus vaibund te võitluses vahvas.

Kõneleja: Te surite, ei sure me võit! On vabadus jäädav, ei sure me koit! Meil päike, meil priius! Vennad!

Segakoor: Julgesti, vennad, nüüd tööle, võitlema ruttame me! Endale priiuse maale rinnaga murrame tee. Tõusime rahvast, kus sõda, võimetu valguse püüd. Vabadus, vennalik side olgu me võitluse hüüd! Kaua meid ahelais peeti, kurja me nägime und. Kaua meid tapale veeti, jõudnud on priiuse tund.

Kõneleja: Jõudu ja tööd nüüd uuele korrale, inimkond! Teadus ja kunst, need ühiskonnale abiks! Elu ja valgus me maise elu lühidaks tõmbeks! Muusika, tants rõõmuks armsa puhkuse tunnil! Rahu ja rõõmusid noorel, vanal, mehel' ja naisel! Vabadus, leib kõigil' loojaile maa haljendaval pinnal! Elu ja valgust, rahu ja rõõmu ja ilu! Vabadust, armastust, leiba, tarkust ja tööd! Vabadus, leib!

A. STEIN

Tööliskond ja haritlased

Mäletan ühte brošüüri, mille ilmumise aeg mõnikümmend aastat tagasi: „Mis need inimesed tahavad, kes punase lipu ümber kogund“. Üks säääl väljendatud mõtteist oli järgmine: Nad tahavad: 1) et inimene, kes kõnesid või loenguid peab, maalib, haigeid arstib, kirjatöid teeb jne., ennast ülemaks olevuseks ei peaks, 2) et iga tööd üheväärseks peetaks — osav sepp peab omama sama lugupidamise, nagu andeline luuletaja, 3) kes põldu harib ja kes mõjuva kirjatöö ellu saadab, olgu üheväärseid, sest mõlemite töö on vajaline ja kannab hääd vilja jne. jne.

1917. aasta tormilised märtsipäevad kandsid hauda tsaaririigi ja töid sotsialistliku ning töölisliikumise põranda alt põranda pääle. See oli suur murrang; see oli suureks põhjanevaks pööranguajaks kogu tolleaegsele ja järgnevate aastate töölisliikumisele. Pääle mitnemei elulise paremuse andis too aeg kaasa ka mõne halvemuse, nagu see ajajooksul on selgund.

Enne revolutsiooni oli karistatav kas või paljas mõte sotsialismist, tööliklassi vabastamisest. Sellele vastav tegutsemine selle ilmsikstulemisele kindlustas vangla, asumisele saatmise ning halvemal juhul surma,

kõnelemata mitmesuguseist surveabinõudest, millega koheldi vange kui ka kahtlusealuseid. Nendel päevadel ei kõlvand seltsiliseks ega töölisliikumise tegelaseks igaiüks, vaevalt soovis ka igaiüks selleks saada. Isik, kes tol ajal liitus mõne proletaarliku organisatsiooniga, pidi olema tugeva iseloomuga, võitlustaheline, töökspidamistes julge ja kindel, sest olukord nõudis seda. Tol ajal olid inimesed tööj asja enese pärast, teenisid seda täie andumusega; oldi tõeliselt seltsimehend, mõisteti ja hinnati üksteist.

Ent nagu juba tähendatud — revolutsioon tõi põhjaliku pöörde. Senised tagaaetud, tagakiusatavad tõusid teatud määral valitsejaks, punane võitluspipp lehvib võidulipuna, valdas kõik ja lehvib kõikjal — külas ja linnas. Too aeg tõestas hõlpsavalt igivana ütelist: „Ajad muutuvad ja meie muutume ühes nendega“ (kuigi seda igakord ei saa kullana võtta). Rahva laialistes hulkades sündis suur pööre „edu“ poole. Kes ei olnud nendel päevadel „punane“? Peaaegu kõik. Kõige energilisemad aga need, kes sellest lootsid isiklikult kasu saada. Eks liikund nendel päevadel tänavail, avalikes asutustes jne. härrad ja daamid — endise võimu truud teenrid — punased linnid rinnas. Kaasaegsed ei ole unustand, praegune põlv on kuulnud kaasaegsete suust sellest vaimustuse tormist, mis kõlas üle vastvabanend maa. Vanglaist vabanejale, asumiselt ja sunnitöölt tagasitulejale revolutsionääridele oli üllatuseks ja samavõrra vastik see lääge õrnatundelisus, mis nendele osaks sai vastvalmind „punaste“ poolt. Ent tuli leppida, sest ajalooratas oli teind kõik vendadeks. Nii suurteks vendadeks, et vähe hiljem mitmedki endised palju kannatand ja võidelnud inimesed tõrjuti kõrvale ja asuti ise töölisliikumist juhtima. See aeg oli kvantitatiivselt sotsialismi „tõusuaeg“. Sotsialistlike parteide ridadesse hakkas voolama haritlasi ja väikekodanlasi. Tuli tõiseid töö- ja ideeinimesi, kuid tuli ka tubli arv olupoliitiku, n. ö. „sotsialiste“ jutumärkides. Viimased osutusid praktiliste kalduvustega inimesteks, kes ära nähes senise võimu kindlat kadu, otsustasid kindlustada omale seisukohti juba omaaegse vastaspoole juures. Ring oli käidud... Tollel aegjärgul võrsund „sotsialistidest“ ühes hilisemate samamõtteliste uustulnukatega on tänapäeval palju sotsialistlikus liikumises. Aastad toovad nendele mõttevendi juure, isegi mõni endine töö- ja ideeinimene on ka leidnud tee väljapääsmiseks ebapraktilisest idealismi rägastikust ja liitund nendega. Ning sellase hingesuguluse peale „koaleerund“ isikud peavad endid intelligentsiks, selleks õigustab neid ka kehalise töö mittetegemine. Kuidas iseloomustada sellaseid „sotsialiste“? Ühesõnaga — nad ei olegi sotsialistid, veel vähem sotsialistlik intelligents. Nende tegevus ei vasta neile nõudeile, millele sotsialisti tegevus vastama peab.

Käesolev aeg ei ole kuigi soodus töölisliikumisele, töölisliikumine on jagunenud mitmesse harru, nii kurb kui see ka ei ole. Puudub vastastikune usaldus, keeb rühmituste vaheline võitlus, isegi vihkamist on teisiti mõtlejate vastu tunda... Töölisliikumise elav keha on kärjastatud puruks, tal

puudub elumahl. Oleme kaugel lipukirjast: „Kõige maade proletaarid ühinege!“ Sellases olukorras ei tule mitte imestada kui laialistes töörahva hulkades teotud tagasihoidlikkuse ja isegi skepsisega suhtutakse haritlaskonda. Tööliskond ja haritlaskond ei ole osanud teineteist leida ega üksteisele kasulik olla niivõrd, et oleks tekkind tihedam koostöö. Milles peitub „saladuse“ võti? Öieti ei olegi siin mingisugust saladust. Pääpõhjus on see, et sotsialistlikus haritlaskonnas on enamus jutumärkides „sotsialistid“, sellest järgneb kõik. Tööliskonnas langeb sagedasti, isegi väga sagedasti etteheiteid sotsialistlikule haritlaskonnale, eemalehoius töölis-

Kohtla kaevandusest.

klassist ja tema muredest, ei võeta osa töölisettevõteteist olgu nad kultuurilised või majanduslikud, püütakse hoida kõrvale toiminguid, mis isegi väga väikesi raskusi ähvardavad tuua, eriti niisugusest vajalikest pisitööst, milleks haritlased võiksid kerge vaevaga midagi teostada.

Tööliskond on aga teadlik, et tema hoolimata kõigest, demokraatlikest vabadustest — on ikkagi võitluse tee, kus ohvrid, suured ja väikesed, on paratamatud. See ütleb kõik, isik, kes kuulub töölisliikumise ridadesse — olgu see siis partei, kultuuriline, majanduslik organisatsioon — ja tahab koguni aktiivnegi olla, ei tohi kunagi üllatuda, kui tal tuleb kanda raskusi.

Ei ole tarvet esile tuua ei tea kui palju näiteid, vaatame vaid ühte: kas teevad sotsialistlikud õpetajad ja ametnikud kõik, mis nad antud olu-

korras teha võiksid. Vaevalt küll. Nendel on käsitada küll väga mõjuv väide, et esimese argliku piuksatuse juures vallandatakse jne. Tohib see siis olla sotsialistile üllatuseks? Mitte mingil tingimusel. Eks ähvarda sama hädaoht iga tööliski. See teeb küll töölisegi meele kibedaks, kuid on see ju lõpuks asjade loomulik areng.

Ei tarvitse vist juure lisada nagu ei oleks olemaski erandeid. Neid on, kuid need on jäänud suuremalt osalt tahaplaanile, nad on teinud tööd ilma ühegi tagamõtteta, ei ole keeldunud ohvritoomisest oma ideele. Tundes endid aga üksikuina ja pettudes saavutustes tõmbub nii mõnigi tagasi. Miks ei kannu siis vilja nende töö? Nad on üksinda. Jutumärkides „sotsialistid“ ei ole huvitatud ideelisest „rassimisest“ ja ei aita kaasa, teiselt poolt jälle töölisklass on tagasihoidlik ja loomulikult vähearenend selleks, et ilma sellekohaste eelteadmiste ja kogemusteta teha mõnikord üsna rasket organisatsioonilist tööd.

Tööliskond ja tema organisatsioonid vajavad haritlaskonna kaastööd. Selles seisab sotsialistliku tööliikumise tuleviku pant. Sellepärast peab kaduma praegune ebamäärane olukord ning loodame, et ta kaob. Haritlaskond tuleb viimase mehe ja naiseni tööle rakendada, tööalasiid on küll ja küll: noorsooliikumine, kultuurised organisatsioonid ja teised. Ent koostöö peab arenema kindlas klassivõitluse sihis ja sisemiselt seltsmehelikult, seal ei tohi olla „juhte“ ega „juhitavaid“ mingisuguste tsensuste järele, vaid see olenegu isikute võimetest. Tuleb nõuda kõigilt proletaarlikesse organisatsioonidesse koondunud liikmeilt ühiselt päälpeandud ülesannete täitmist, ahdes maksimumi oma võimeist. Töötades ühiselt — vaimutööline loenguruumist ja kehalise töötegitaja tehasest — saavutatakse peagi meie suur eesmärk: töölisklassi vabanemine ja klassivaba ühiskond. Oleme teadlikud, et laiad haritlaskonna hulgad ei tule kaasa ja jäävad edasi „sotsialistidena“ igasugustesse kodanlistesse organisatsioonidesse, veel rohkemad kodanlise „erapooletuse“ meepottide juure. Kui aga tööliskond ühes tõeliselt sotsialistliku haritlaskonnaga end rohkem ja rohkem maksma paneb, kui meie vabaneme jutumärkides „sotsialistidest“, võime palju kindlama ja julgema pilguga vastu astuda tulevikule, sest kuigi meie tegevus on kandunud pöranda pääle, on see siiski kodanlikdemokraatliku korra pörand, mis võib valmistada meile mõnegi üllatuse.

Vabadus ainult valitsuse poolehoidjaille, ainult mõne partei liikmeile — olgu need kui tahes arvukad — ei ole vabadus. Vabadus on alati vabadus teisiti mõtlejaille. Mitte „õigluse“ fanatismi pärast, vaid et poliitilise vabaduse kõik õpetav, parandav ja puhastav on selle küljes, ja ta mõju lõpeb, kui vabadus saab eesõiguseks.

Rosa Luxemburg.

Mitte sääli, sõjaväes ega sõjalaevastikus! Ei, proletaarlikul poolel on meie jõud ja tulevik.

Georg Engelbert Graf.

Noorsotsialistide töömait

Viini noorsoopidustused.

Sotsialistlik Viin kihas juulikuul rahvusvahelisest sotsialistlikust noorpövest. 12., 13. ja 14. juulil peeti kõige suuremad noorsoopidustused, mida on nähtud. Umbes 30.000 külalist mitmelt Euroopa maalt, erarongidega, laevadega, isegi jalgsi, on tulnud sotsialistliku noorpöve suurele demonstratsioonile. Rohkesti osavõtjaid on Rootsist ja Soomest, Hollandist, Belgiast, Sveitsist, Bulgaariast, Rumeeniast ja Poolast, kõige enam muidugi Saksamaalt ja Tšehhoslovakiast. Pidustused, Austria sotsialistliku noorpöve korraldatud, on sisult sotsialistlikud, vaimustavad, täis nooruslikku tuld ja elujöudu.

12. juuli hommikul pidustused avati suure piduliku koosolekuga Kangelaste väljal. Tuhanded punased lipud, kümned tuhanded osavõtjaid! Fanaari tervitused, Leipzigi noorsookoori laul, mis haarab endasse kogu tervituste tseremoonia. Vahepääl kõigi suuremate delegatsioonide poolt esitatakse väikene tervitus omas keeles, kõigi vähemate maade nimel esperantokeelne tervitus. Kogu ettekanne antakse edasi häälekövendajatega, mürisev tervitushüüe üle kogu platsi iga osavõtva liidu auks. Kõnelesid Felix Kanitz Viini sotsialistliku noorpöve poolt, linnapääl Karl Seitz ja SNI büroo liige hollandlane Koos Vorrink. Vorrink ütles, tervitades pidulisi Noorsoo-Internatsionaali nimel: „Tervitame teid kõiki, noored seltsimehed, kogu Internatsionaal, mis ei ole internatsionaal paberil ega resolutsioonide internatsionaal, vaid elav Internatsionaal, rahutahte ja uue noorpöve ülesehituse tahte kantud. Elagu Noorsoo-Internatsionaal!“ Pidu oli ühtlasi ka Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali lipu õnnistamiseks.

Samal öhtupoolikul oli rida erikoosolekuid kinniseis ruumes, öhtul mitu suurt ettekannet teatreis ja kontsertmajades. Teise päeva hommikupoolel olid Viini omavalitsuse tegelaste ja parteijuhtide etekanded Austria parteist ja Viini omavalitsusest, ka võörkeeltes. Järgneva öhtu pidu oli aga palju valdavama muljega kui kõik eelmised. Hohe Warte staadionile oli kogund mitukümmend tuhat päältvaatajat, ja esinesid kõigepäält sportlased ja tööliskaitsevaelased, millele järgnesid laulukoori põimituna rahvasaadik Pölzer'i ja STI esindaja Crispieri tervitused. C. ütles pääle muu „Sotsialistlik noorpöv, kannapunast lippu kõigi rõhutute ees, võitluseks kapitalistide mässu vastu, inimöiguste eest, sõjaässitajate mässu vastu, rahvasterahu ja vabaduse eest!“

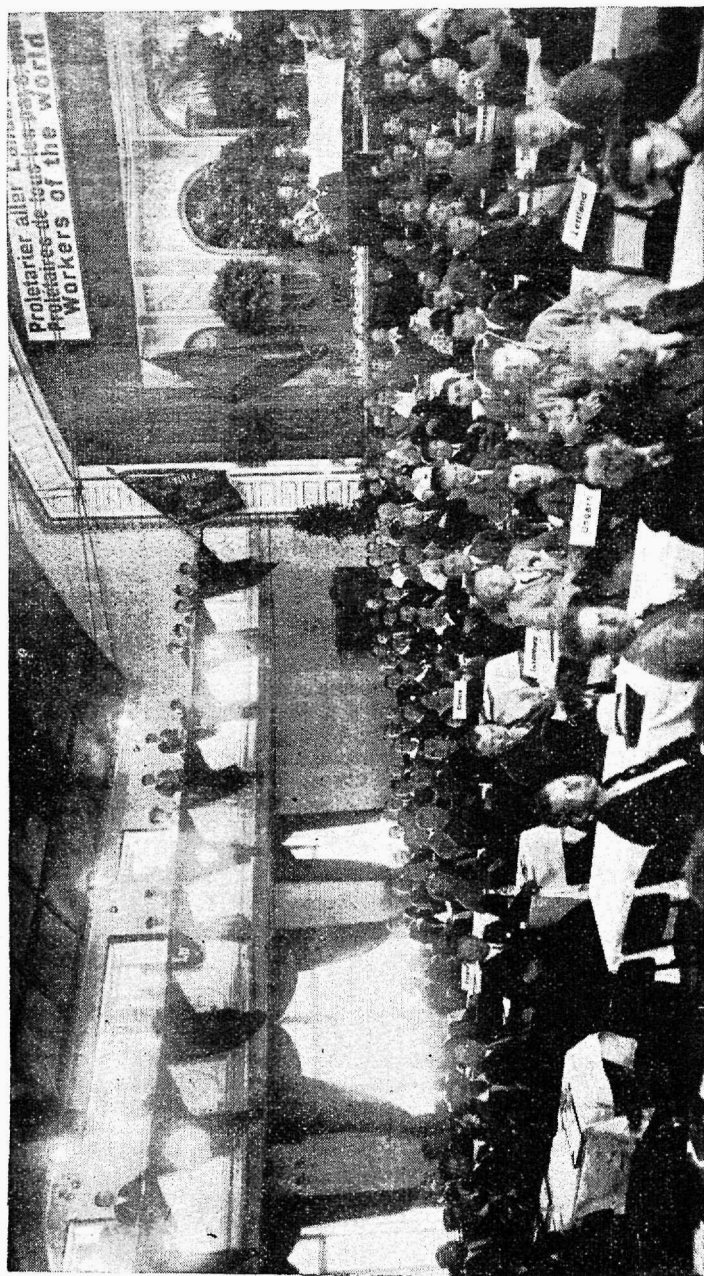
Sellejärele SNI sekretär Ollenhauer andis lipu Austria sotsialistlikule noorsoo-organisatsioonile, Internatsionaali tänas oma liidu nimel A. Kimml.

Pärast „Internatsionaali“ ühist laulmist algas määratu rongkäik tõrvikutega, mis pakkus kõige suurepärasema vaate. Määratud kolonnid valgusid keskööks raekoja ette, avaldama oma austust Punase Viini sotsialistlikule linnavalitsusele, mis kümne aasta kestes on teind suure linna tõeliselt punaseks ja on eeskujuks kogu maailma sotsialistlikule töölisklassile.

Kolmandal päeval suured elamused ei vaibu, vaid kasvavadki veel. Raekojaplatsil on määratu miiting, kõik maad on koos. Raekoja rõdult kõneleb Friedrich Adler, Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali sekretär.

Friedrich Adler kõneleb!

„Ajaloosel tunnil ja ajaloolises paigas ühineme täna selleks valdavaks demonstratsiooniks.

Sotsialistliku Noorsoo Internatsionaali III kongress.

Ajaloolisel tunnil: 14. juulil 1789, Suure Prantsuse Revolutsiooni algus. Noorpõlv pühitseb sel tunnil noid revolutsioonialgeid töötusega jätkata revolutsiooni edasi, et saavutada sotsialism.

Ajaloolisel tunnil: Sada aastat pärast Prantsuse Revolutsiooni puhkemist Pariisi koondus Sotsialistlik Internatsionaal. 14. juulil 1889 Internatsionaal otsustab maipüha, võitluse kaheksatunnise tööpäeva eest.

Meie koguneme ajaloolises paigas:

See on paik, kus Viini tööliskond on aland oma suure võitluse õiguse eest. Tuletan meele toda kuud, kui seisin siin neljateistkümneaastasena noorena ühel 1893. a. juulipühapäeval esimesel demonstratsioonil, mille Austria sotsiaaldemokraatia teostas raekoja ees. Aastad 1893-st alates lasevad meid tunda arengut, millest oleme käind läbi. Siis siin oli kõige enam niipalju noori, kui praegu on tuhandeid noori.

Noored seltsimehed, meie ei vaja sel hetkel palju sõnu, et väljendada meid hingestavat võitlusmeelsust. Meie võitleme demokraatia säilitamiseks ja edasiviimiseks, meie oleme otsustanud kaitsta vabariiki, meie võitleme fašismi vastu, meie võitleme sotsialismi tõelise saavutamiseni. Kõik, mis meid ühendab, võime väljendada sel hetkel ühe sõnaga: Internatsionaal üle kõige kogu maailmas!

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu tervitused andis Inglise seltsimees Walter M. Citrine.

Citrine kõneleb:

Seltsimehed ja sõbrad! Toon teile neljateistkümne miljoni organiseeritud töölise tervitused, kes on liitunud Rahvusvahelisse Ametiühingute Liitu. Rahvusvaheline Ametiühingute Liit on lähenend noorsoole. Ta on võtnud oma programmi noortekaitse küsimuse, tööliste hariduse küsimuse. Mitte ükski see ei ole ülesanne, mille teostamiseks peame töötama. Ei iialgi enam sõda! See on hüüe, mis peab tõusma kõigist töölisingidest. Sellepärast elagu rahvusvaheline töölisliikumine! Freundschafft!

Temale järgnevalt kõneleb

Otto Bauer,

Austria sotsiaaldemokraatia esindaja:

„Austria sotsiaaldemokraatia nimel tervitan maailma noorpõlve. Tervitan enne kõiki neid, keda häbematu despotism takistab tulemast meie sekka, Itaalia, Leedu ja Jugoslaavia noori töölisi. Tuleb tund, millal nad tulevad meie sekka üle kukutatud fašismi rusude. Selle tunni ootuses tervitame siin meie seas itaaliakeelseid noori šveitslasi Tessinist, kes laulavad võidurikast Bandiera rossa't (Punast lippu), meie tänavail ja on kogu Itaalia proletariaadi asetäitjad.

Neljakümne aasta eest tekkis Sotsialistlik Internatsionaal. Täna tahame endale töötada pühenduda uuele ülesandele, luua üks kõikehaarav Internatsionaal, Internatsionaal, mis peab koondama San Francisco uhkeid töölisi samuti kui Sanghai ja Bombay vaeseid kurnatud kulisid, kõigi rahvaste lapsi. Sellepärast mälestus tänasest päevast andku teie elule mõtet, sihti ja väärtust.

Viieteistkümne aasta eest siin selle platsi vastas neetud majas kolme krahvi ja kolme kindrali poolt tehti otsus panna maailm leekidesse. Täna, seltsimehed, tahame töötada, et ühelgi krahvil, ühelgi kindralil, ega ühelgi kapitalistil ei pea õnnestuma sundida meid tarvitama relvi üksteise vastu. Seltsimehed, kahe aasta eest, samal päeval, sellel platsil ja siin ümber on vooland ojadena tööliste verd. Täna see Viini proletariaat, keda meie vastased

uskusid siis olevat maha löönd, tunneb võitmatu teadvusega relvavendust kogu maailma tööljstega. Teie, noored, kes olete kõigi sajandite vabadusvõitluste pärijad, teil on ülesanne teostada, mille generatsioonid enne teid on aland. Teie saavutate sihi, näete teostumist, et kultuuripärandus peab kuuluma kõigi maade, kõigi rahvaste inimkonnale."

Sotsialistliku Noorsoo Internatsionaali esimees Karl Heinz lõpetas oma kõne hüüdega: „Ei iialgi enam sõda!“ ja siis kümned tuhanded noored sammusid korralikes ridades Viini töölise ägedate tervituste saatel mööda tänavaid. Lõppeks sammusid välismaade organisatsioonide eest läbi kümned tuhanded Austria noored sotsialistid ja tööliissportlased, samuti organiseeritud töölislapsed „Punased kullid“. Kogu Viini töörahvas, kogu Euroopa sotsialistlik noorpölv lõpetasid siin oma pidustused, mis jättis suuri elamusi ja võitlustahet paljudeks aegadeks.

Sõbralikkude Viini seltsimeeste saadetuina küllalised järgmisel päeval, mitmed alles mõne päeva pärast, sõitsid jälle laiali.

LÕIKEID VIINI NOORSOOPIDUSTUSTEST.

Paremal: Hiiglamüting raekoja ees; keskel tagapool: Lindenhof, sotsialistliku linnaomavalitsuse ehitatud üks töölislossidest; ees: Sotsialistliku Noorsoo Internatsionaali lipp lehvib! paremal: Leipzigi fanfaaripuhujad; üleval: Schönbrunni loss, enne kuninga, nüüd „Lastesõprade“ ühingu asupaik. Katkeid mitmekeelseist tervitustest: äärtel ungari, itaalia ja poola, keskel hollandi, inglise, rootsi, prantsuse ja saksa.

Dora Fabian

Noorpõlvenädal Punases Viinis.

Vaadates tagasi Viini päevadele võime öelda: see ei olnud enam ainult ülevaatus, ainult jõudude vaatus, see oli poliitiline tahtekujundus. Friedrich Adler tuletas meelde 14. juulil suurel meelevaldusel raatuseplatsil revolutsioonilise liikumise ajaloolist tundi: 14. juulil 1789 suure Prantsuse revolutsiooni algus, samal päeval, sada aastat hiljem, Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali kongress Pariisis maipüha otsusega. See on traditsioon, millega seome end. Kuhu edasi meid peab viima see tee, näitas Otto Bauer. Täna, nelikümmend aastat hiljem, „tahame töötada pühendada oma elu kõikehaarava Internatsionaali vallutamise ülesandele, Internatsionaali, mis peab ühendama endas San Francisco uhkeid töölisi kui Shanghai ja Bombay vaeseid kurnatud kulisid, kõigi rahvaste lapsi“. See oli Viini noortepäeva suurim, et kogu vaimustuse ja kogu rõõmu juures ei olnud üldiseid fraase ega enda pühitsemisjoovastust vaid et Noorsoo-Internatsionaali poliitiline võitlusiseloos väljendus teravasti.

Ka noorsotsialistid olid arvukalt esitatud. Mitte ükski Saksast. Mitmes väärtuslikus isiklikus kokkupuutes selgus, et on olemas rühmi sarnaste sihtidega teisteski maades, kes jälgivad huviga meie tööd, nõnda Eestis, Šveitsis ja isegi raskesti tagakiusatud Ungaris. Need seltsimehed olid järgnend rõõmuga Saksa noorsotsialistide üleskutset, kes olid kutsund oma erikoosolekule. Hoolimata suurepärasest suviilmast, hoolimata Viini pakutavaist paljudest tõmbepunktidest, see koosolek oli rohkearvuline. See näitab, et noorsotsialistidel on üle Saksa rajade, väljapoole tugevam külgetõmbejõud, kui nad ise on mõelnudki. Sellest koosolekust, ka vigadest, mis oleme teind ta korraldamisel, peame õppima mõndagi. Oleksime pidand andma ruumi meie liikumise eriülesannete ja sihtide väljendamiseks. Sellele paljude seltsimeeste soovile meie ei võind tulla vastu, kuna meie päevakord oli ülekoormatud. Järgmisel korral teeme seda paremini!

Seltsimees Max Adler kõneles „Sotsialistliku noorsoolitkumise uutest ülesannetest“. Ta lähtus antiikilma haridusidealist, näitas ära kodanlise noorsoolitkumise juured ja juhtis proletaarliku klassivoitluse sotsioloogilise paratamatuse ja noorpõlve eriülesannete juure. Koosoleku elaval hääkskiitmisel ta tuletas meelde traagikat, mis pesitseb tööliklassi lõhenemises, ja meie generatsiooni kohusel aidata kaasa ülesaamiseks sellest. Lõppeks Viini seltsimees Senghofer, Hariduskeskkoha kaastöölisi, andis ülevaate Austria seltsimeeste haridustööst.

*

Viini nädal on toond kõigile osavõtjale puhast hoogu edesiseks tööks, kõigile tugeva impulsu, mis koostub usust ja usaldusest, mille need kümnendtuhanded, keda nägime esmakordselt mitte arvudes ega statistikas, vaid elavas jõus, asetavad Internatsionaali teenistusse. Ja mitmele ka teravasse vastutusse asetava küsimuse: kas oleme õigustand seda usaldust, kas oleme teind kõik õieti? Sellele Viin annab ühe vastuse: Kus noorpõlv sammus ükski, omast jõust, vanemate seltsimeeste ainult südamliku seltsimehelikkuse tervitatud, sääl, meil ei ole piinlik. Kui ta aga peaaegu hirmuga hakkas klammerduma vanema generatsiooni otsustesse, kui ta ei tahtnud näha vahesid, mis avastas üks sotsiaalse sündmustiku sügavamaid vaatlējaid ja tundjaid ja järsult keeldus minemast oma teed, ise võtta asend küsimuste suhtes, siis ähvar-

das kongressile langeda meeleolu, mis ei ole väärne võitlevale noorpõlvele. Aga seda meeleolu meie ei võta oma päevatöösse, meie võtame massimeeleavalduste valdava pildi ja Otto Baueri mõtte: „Sellesse maailma, mille on valmistanud ennesõjane generatsioon, milles nii palju kompromissi ja nii palju resignatsiooni oli üleminekugeneratsiooni lahutamatuks saatuseks, sellesse maailma tuua see suur unistus, see näib mulle olevat noorte pääülesanne, kes ei ole käind läbi üleminekuperioodi illusioonest ja pettumustest.“

„Jungsozialistische Blätter“, 8, 1929.

Esimesed töölisnoorpõlve suvipidustused.

Töölisliikumise igapäeva väsitava pisitöö keskel on vajalised üksikud pidulikud puhkushetked. On ju üheks sellaseks jõuliseks demonstratsiooniks rahvusvaheline maipüha, mis võib jätta suuri ja sügavaid elamusi, kuid tööliklassi lõhenemine kahte laagrisse, kus mail ta on olemas, avaldab siin päeva pidulikkusesse mahakiskuvat mõju. On vaja ehk enam kui tavalisi demonstratsioone, õigem: on vaja uuendada demonstratsioone, siduda neisse esteetilisi elemente nende haaravamaks tegemiseks. Kuid enam kui poliitilisel meeleavaldusel see mitmekesisamine on võimalik noorpõlve demonstratsioones. Noorpõlve suurem tundlikkus, nende hõlpsam distsiplineeritavus võimaldab mõjukamat kogu kui üldine meeleavaldus.

Ometi oli pisut julge samm, kui Noorsotsialistliku Liidu juhatus tänavu algatas pidustuste mõtte. Sellesse suhtuti alguses skeptiliselt. Ometi Tallinna Töölisteater ja Tööliisppordi Liit löid kaasa, 8. ja 9. juunil pidustused teostusid. Väliskülalisi ei saand mitmel põhjusel suuremal arvul tulla, kuid ometi Soome ja Läti olid esindatud. Peo kaaluvaks osaks oli laupäeval, 8. juunil rongikäik ja avapidu staadionil. Sm. J. Piiskar pidustusi avades leidis õige võrdluse: ta tuletas meelde Vana-Greeka harmoonilist kultuuri, mille tulemuseks olid olümpiamängud, mitme kultuuriala süntees. Kuid tööliklass, mis praegu alles on ärkamas, loob selle uue kultuurisünteesi, loob oma pidustuste ja pidulikkuse kultuuri. Töölisnoorpõlv, kelle ülesanne on uue ühiskondliku korra ja uue harmoonilise kultuuri loomine, teeb nüüd algatuse, millest kasvab kauneid tulemusi. Sm. L. Johanson on tuletas meelde noorpõlve ideoloogiat, mis juhib klassivõitlusele. Ja siis järgnes Ernst Toller'i „Proletariaadi päev“, kõnekoor, millele sm. N. Goldschmidt oli loond muusika, ja mis sm. F. Põldroosi juhitud tõusis kunstiliselt kõrgele. See oli kaunimat laadi vabaõhuetendus, mida Eestis on olnud, ometi lihtsate abinõudega saavutatud. Kuid juba rongkäik, millest võttis osa umbes 1000 isikut, oli äärmiselt distsiplineeritud ja korrapärane.

Järgmine päev algas tööliispportlaste jooksuga läbi linna, millele järgnes kontsert-miiting Tööliisvõimlas. Muusikat pakkus Töölisteatri orkester ja laulukoor. Hilda Gleser deklameeris paar kaunist luuletist. Sm. L. Johansonil siin kõneldes oli õigus nõuda veel suuremat elu ja liikumist: ei või jääda kunagi rahulikult loorberitele puhkama! Siin olid esindatud välismaalasedki. Soome sots.-dem. noorsooliitu esindas sm. Väinö Meltti, kes andis hää ülevaate Soome sotsialistliku noorpõlve püüdeist, sm. P. Grauze kõneles Läti töölisnoorte ja tööliisppordi nimel. Siin anti sõna osavõtvaile organisatsioonidele: sm. N. Andresen andis läbilõike noorsotsialistlikust liikumisest, sm. A. Antson kõneles tööliisppordist ja sm. E. Kink töölisteatri.

Pärast lõunat oli jalgpallivõistlus Eesti ja Läti töölismeeskondade vahel, õhtul oli Töölisvõimlas Tööliseteatri kontsert. Pidustused pakkusid palju, kahju ainult, et ei saadud toime suurema hulga sisemaa inimeste reisiga pidustustele. Kuid Tallinn oli kohal, Tallinna töölisnoored tahavad järgmisel korral võtta vastu suuremat hulka sisemaa seltsimehi ja väliskülalisi. Jaa, Rootsi seltsimehed ei olnud unustand meid: tervitustelegramm! Samuti mitmed noorsotsialistlikud ühingud, kellel ei olnud võimalust saata oma liikmeid Tallinna.

Pidustused olid tõeliselt töölisnoorpõlve kultuuripidustused; nad andsid suuna kuidagi meie püütava mitmekülgse ja harmoonilise kultuuri poole. Meeleolulised kõned olid põimitud muusikasse, laulu ja deklamatsiooni, võistlusjooks, kontsert-miting, jalgpallivõistlus ja kontsert järgnesid eelmi-

Töölisnoorpõlve pidustused; rongikäik Narva maanteel.

sel päeval olnud avamispeole. Oleks tahtnud näha lavalist ettekannetki muusikasse põimituna — kuid ruumide raskused vabandavad selle; oleks tahtnud näha massilisi võimlasmänge jalgpallivõistluse kõrval. Kuid lepime sellegagi. Töölisklassi kultuuriüritused on revolutsiooniline tegevus, töölisklassi kultuuri omandamine on paratamatult revolutsiooniline; sellega on selge, et töölisklassi noorpõlv oma igakülgse revolutsioonilises meelsuses peab olema aktiivsem osa töölisklassi kultuurialgete omandamises ja loomises. See ei tõrju sugugi eemale hallipäiseid kultuuritööst — kuid noore tööliskultuuri loomine on esmajoones ühendatav töölisnoorpõlve liikumisega. Seekordne õnnestumine aitab vallutada mõned tõkked järgneval korral.

Kapitalismis kaitsesõda on seotud lahutamatult vallutamissõjaga. Võitval riigil ei ole mingit valikut. Imperialism nõuab oma õigust. Mis alustati kaitsesõjana, pöörduv võidu momendil paratamatult vallutamissõjaks.

Friedrich Adler.

Koolinoorsoo II suvipidustused Pärnus.

Õppiv noorpõlv protesteeris militarismi vastu.

Noorsoo Karskusliitu on koondund 91 org.-ni umbes 6000 üksikliikmega. Liidu suurimaks ürituseks oli möödunud suvel 27. juunist 1. juulini korraldatud II Ülemaalsed Noorsoo Suvipidustused Pärnus.

Pidustused olid seotud töökoosolekutega. Kuna kongressid varem olid pühendatud ainult karskusküsimusile, siis viimaseil suvipidustusil päärõhk oli pöördud elu-uuenduslikele küsimusile. Pidustusist osavõtjate arv oli umbes 350, referaadid ja neile järgnend vaielused osutusid õige huvitavaiks ja sisurikkakaiks. Kuigi siin ei võetud vastu mingeid resolutsioone, isegi referaatide ja vaidluste käiku ei protokollitud, sest olid ju pidustused, mitte kongress, siiski siin avaldus kõige selgejoonelisemalt tänäpäeva koolinoorsoo ilmekama osa ideoloogia.

Tuli ilmsiks, et koolinoored on tüdinend nende militariseerimisest, vahetundidel koridorest kõrvukostev roostetand raudrelvade ragin on mõtlema pannud noori, on neid viimaks arusaamisele toonud, et sõjaline õppuski külvab ainult vaenu eri rahvusest koolide õppurite vahel ja on asjatu ajakulutus. Sõjalise õppuse otstarbetust ja selle negatiivseid külgi toonitasid referendid referaadest, tuues selleks ette konkreetseid fakte, kuna vaidlustel neile lisaks veel paljud õppurid teraval toonil rõhutasid „kaitseliidu“ otstarbetust, rõhutades, et riigirahadega hülgevormi riietatud palgalised isamaalased ainult enne sõda isamaa eest väljaastumisest räägivad, kuna sõjaajal neid liinitaga hangeldamas leiame ja nende asemel väerinnale peab tormama koolist elluastuv elujõulisem rahvakilt. Need seisukohad võeti töökoosolekuil tugevate aplausidega vastu.

Suvipidustusist osavõtjad avaldasid täiel määral poolehoidu Ruusi kokkuvõttele suhtumises militarismile:

„Meiegi, siia suvipidustusile kokku sõitnud noored peame avalikult deklareerima: Meie, noored, ei soovi sõda, sest sõda on kuritöö. Sõda hävitab kultuuri saavutusi, ja meie, noorte kohus on kaitsta kultuuri, mitte hävitada.“

Kuna käesolevas küsimuses õppurid õige ohtralt sõna võtsid ja sõjalise õppuse otstarbetust toonitasid, siis noorte sarnane julge väljaastumine ajas otse hüsteerikasse suvipidustusist auvõrastena osavõtnud pr. Põllu ja pr. H. Mäelo.

Rõõmustav oli kuulda ka, et noored ei või erapooletuks jääda ka poliitilisis küsimusis ja ei pea ka konsekventsidest tagasi pörkama. Samuti naudingus ülimalt siht nägeva priiskavate korporantide iganend ideoloogia leidis väga teravat arvustamist, kuigi üks tuntud kodanlise nais- ja karskusliikumise tegelane deklareeris, et tema omal tütrele, kui tal niusugune oleks, rahuliku südamega lubaks korporandiks hakata!

Mitu tundi noorte ja vanade vahelise vaidluse tulemuseks oli näiteks militarismi küsimuses ägedama pahempoolses poliitikas süüdistaja pr. Helmi Põllu järelandmine, mis ilmnes ta sõnus, mida noored tugeva aplausiga vastu võtsid: „Tõele au andes pean tõendama, et sõjaline õppus küll noortele kasuks ei ole.“

Vana ja noor generatsioon olid ideevõitluses, noored võitsid! Koolinoorsugu ei ole teadlik paljudeski küsimustes sellest seisukohast kui meie, noorsotsialistid, ta on palju vähem teadlik, kuid ta parem osa jõuab paramatult lahutamatusse ühendusse meiega. Need, kes mõtlevad!

Sotsialistliku noorpõlve tähised

Kongressi resolutsioone.

KÕIGI MAADE NOORSOOLE!

Jõurikkas meelevalduses, millest võttis osa enam kui 50.000 noort sotsialisti kahekümnest rahvusest, teisel rahvusvahelisel noorsoopidustusel Punases Viinis rahvusvahelise proletariaadi noor generatsioon on andnud vaimustatud

tunnustuse demokraatiale, rahvasterahule ja sotsialismile.

See noore rahvusvahelise töölisgeneratsiooni omataoline tahteväljendus on näidand selgesti, et

maailma tulevik kuulub sotsialismile.

See annab tunnustuse rahvusvahelise sotsialistliku noorsooliikumise eduks.

Kui see töötava noorpõlve jõurikas meelevaldus Punases Viinis ongi näidand, et sotsialistlik mõte võidab ikka enam pinda kõigi maade noorpõlves, siis jääb teha ometi veel määratu palju tööd, et vabastada päälakasvav generatsioon natsionalistlikest ja kapitalistlikest eelarvustest ja kasvatada noored proletaarid teadlikeks võitlejateks demokraatia ja sotsialismi eest. Paljudes maades päälakasvava generatsiooni laiad hulgad on kaugel sotsialistlikust noorsooliikumisest. Veel kõhklevad mõned töölisnoorpõlve organisatsioonid liituda Sotsialistlikku Noorsoo-Internatsionaali. Veel on maid sotsialistliku töölisliikumisega, millel ei ole üldse või ei ole teguvõimsaid noorpõlveorganisatsioone, mis moodustaksid tõelisi massiorganisatsioone, mis lubaksid täita proletariaadlikul noorpõlveliikumisel meie ajal, kus sotsialism mitmel maal on poliitilise võimu lävel. Rahvusvaheline sotsialistlik noorsooliikumine on vaevalt asetand jala koloniaalmaadesse.

Hiiglatöö on meil ees.

Maa ilma noortekaitse peab kujundatama, et kindlustada noorpõlvele tõusu- ja arenemisvõimalused. Militarism ja sõjahädaoht, need kapitalistliku majandusarharhia koledaimad sünnitised, tõstavad ikka jälle ähvardavalt oma päa. Reaktsioon ja fašism on hävitand mitme rahva ja noorpõlve vabaduse ning ähvardavad sotsialistliku liikumise arenemist. Meie võitlus on kõigi nende hädaohtude vastu; taotleme vabadust maades ilma demokraatiata.

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali Amsterdami kongressi otsuse kohaselt tänavu

oktoobris peetakse pidulikult Rahvusvahelised noorsoopäevad

igas kohas ja igal maal, kus on sotsialistlik noorsooliikumine. Sotsialistlik noorpõlv, varustu Rahvusvaheliste Sotsialistlike Noorpäevade väärsesse veetmiseks!

Viini rahvusvaheline sotsialistlik noorsookongress läkitab

kõigi maade töötavale ja õppivale noorpõlvele kutse liituda võitleva sotsialistliku noorpõlvega,

et lisandada tööliklassi tõusu rahvasterahu kindlustamiseks ja rahvusvahelise sotsialismi võiduks. Kõigi maade töölisnoorpõlv, astu Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali ridadesse!

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali
III kongress.

VÖITLUS RAHU PÄRAST.

Rickard Lindströmi ettekande juurde, komisjoni täiendustega.

Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal toonitab veel kord, et võitlus sõja ja militarismi vastu on sotsialistliku noorsooliikumise olulisemaid ülesandeid. Ta deklareerib, et tahab pidada võitlust lähedaimas ühenduses rahvusvahelise sotsialistliku tööliikumise teiste organisatsioonidega kogu oma võitlustahte ja kogu oma noorusliku vaimustusega, et võita lõplikult sõda ja militarism, need tööliklassi ja inimkonna surmavaenlased.

Suurima rahuldusega kogu maailma sotsialistlik noorpõlv tervitab Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali Brüsseli otsusi. Brüsseli programmi vahendituse nõuete täitmise tähendaks enne kõike suuri kergendusi kogu proletaarlikule noorpõlvele, eriti töötavale noorpõlvele maades üldise sõjaväekohustusega. Ta tunnustab omaks Sotsialistliku Töölis-Internatsionaali püstitatud lõppsihi; täielise desarmeerimise ja kaugeleulatava rahuorganiseerimise.

Maailma reaktsioonilised ja militaristlikud võimud töötavad kõigest jõust päälekasvava noorpõlve kasvatamiseks militaristlikus ja sõjalises vaimus, et täita teda rahvasteviha ja võimuimetlusega. Sellele kuritegelisele püüdele sotsialistlik noorsooliikumine peab asetama vastu süstemaatilise kasvatuse rahule ja sotsialismile. Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal kutsub üles enesega ühinend liituseid võitlema eriti teenistusaja lühendamiseks maades üldise sõjaväekohustusega, eelkutselise sõjaväeõppuse ja sõjalise ettevalmistuse vastu koolides ning naiste tömbamise vastu sõjalistesse organisatsioonidesse. Töötav noorpõlv peab ikka teadma, et ta

vaenlased ei ole teistes maades ta klassivendade seas vaid kogu maailma kapitalistlikus klassis.

Noorpõlv olgu valmistund sõdade vastu, mida kapitalistliku reaktsiooni varjatud poliitika võib välja iga päevaga. Need sõjad saavad julmemad kui kunagi. Sõjatehnika sammub peatamatult edasi. Tulev mürkgaasisõda suundub kogu oma elajalikkusega mitte ükski sõdurite vastu lahinguväljal, ta ähvardab ka tsiviilelanikke õudselt koleduse ja surmaga. Selle koleduse vastu peab mobiliseeritama kõigi maade töölisnoorpõlv. Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal peab oma pühamaks kohuseks pakkuda kõike oma jõudu selle koleduse takistamiseks.

Sotsialistliku noorpõlve seisukoht rahuprobleemidele eraldub põhjanevalt teiste poliitiliste noorsoo-organisatsioonide omadest. Fašistlik noorsoo-organisatsioon, oma püüde tõttu arendada kõigis mais natsionalistlikke sõjapüüdeid, on üks suuremaid tööliklassi vaenlasi. Ta püüab kallutada töötavat noorpõlve kõrvale töötava klassi sihtidest ja nõuetest, nõrgendada selle jõudu liikmeksastumisega fašistlikesse organisatsioonidesse ja sellega kujundada seda vägivaldse aktsiooni tööriistaks tööliklassi vastu.

Kodanlik-patsifistlik noorpõlv, rajatud eranditult tundeväärtustele, ei tunnusta sõjahädaohu tulenduslikku tingitavust, nagu seda näitab sotsialistlik õpetus. Paistkugi nende püüded toetamisväärtetena, ometi nende ja meie siht ei tohi olla vahetatav.

Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal võitleb ka Kommunistliku Internatsionaali poliitika vastu, mis usub, et ainult uuest sõjast võivad tekkida sotsiaalse revolutsiooni eeltingimused, selletõttu püüab teha teravamaks olemasolevaid konflikte ja nõnda satub hädaohtu olla ise sõjapüüete tööriistaks. Seda võitlust SNI peab tööliklassi huvides vastuoksa kodanluse võitlusele kommunismi vastu.

Sotsialistlik tööliikumine on maailmarahu kindlaim tugi. Selle tugevusest ja mõjust sõltub kõrgel määral, kas tulevikule on kindlustatud kestev ja püsiv rahu. Kes kindlustab seda liikumist, soodustab ka rahu asja. Selles teadmises sotsialistlik noorpölv töötab väsimatult sotsialistliku liikumise ülesehitamiseks. Ainult sotsialismi võit kapitalistliku ühiskonnakorra võimude üle kindlustab kestvama rahu. Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal kutsub kogu maailma töölisnoorpölvde üles võitlema tema lipu all kapitalismi vastu ja sotsialismi hääks.

Meie loosung on:

Võitlus kapitalismi ja militarismi vastu!

Võitlus sotsialismi ja rahu eest!

Elagu Sotsialistlik Internatsionaal!

Maatöölise kaitseks.

Oma asutamisest alates Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal ja temaga ühinend liidud võitlevad töölisnoorpölvde majandusliku ja kultuurilise olukorra parandamise eest. Selles võitluses ametiühingute, sotsialistlike parteide ja noorpölvorganisatsioonide kaudu on saavutatav suur edu. Kahjuks sennised tulemused puudutavad ainult tööstusnoori; põllumajanduse noortöölisele ainult harukorral on saavutatud midagi. Selle põhjuseks on tihti veel orjuse sarnased vahekorrad maal ja maanoorpölvde nõrk organiseerumine.

Need faktid mõjuvad ka tööstusnoortesse, sest on raske saavutada midagi suuremat tööstusnoorpölvdele, kui maanoored ei ole päästetud oma viletsast elukorrast. Sotsialistlikud noorpölvorganisatsioonid võtavad kõik oma jõu kokku, et tõmmata endasse maanoori enam kui senni ja koos ametiühingute ning sotsialistliku parteiga parandada maanoorte olukorda.

Võitlus maanoorte olukorra parandamiseks peab algama kõigil mail. Kongress teeb Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali eksekutiivkomiteele ülesandeks koguda lähemaks koosolekuks kõik asjaomane materjal ja võtta järgmisel kongressil põllumajanduses töötava noorpölvde küsimus käsitlese eripunkti all ning täiedada vastavalt noortekaitse programmi.

Tööstus- ja maanoorte saatuse ühine. Alles siis tuleb suuremaid edusamme tööstusnoortele, kui enne maanoorte olukord paraneb tunduvalt.

Üleilmne noortöölise kongress.

Et asetada rahvusvaheline noortekaitse programm kõige laiemale alusele, kongress soovib pidada üleilmne noortöölise kongress ühiselt Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu ja Sotsialistliku Töölis-Internatsionaaliga.

Kirjavahetuse välismaade seitsimeestega!

Kirjavahetust soovivad: Josef Hartl, Wien IX, Porzellangasse 41 (17 aastane, kirjavahetus saksa keeles).

Bruno Platek, Mähr.-Ostrau (Tschechoslovakei) Budovecgasse 14 (saksa keeles, soovitavalt rühmade kirjavahetus).

Jannie v. d. Sluys, Den Haag (Holland), Deynootweg 21 (esperanto keeles).

Ferdinand Winterer, Wien XII, Atzgersdorferstr. 147 (saksa keeles, võimalikult ühingute juhtidega).

Töölissport

Sotsialistliku Töölisspordi-Inter natsionaali kasvatusprogramm.

Noorsotsialistid ja töölissportlased on liitlased!

Tänavu sügisel Prahast peetavale STI kongressile esitatakse vastuvõtmiseks töölisspordi kasvatusprogramm, mille toome siin tervena.

I. Alused ja sihid.

1. Töölisspordi- ja võimlusliikumine on osa üldisest töölisliikumisest, mille ajalooliseks ülesandeks on vabastada töötav klass kapitalistliku võimu alt ja korraldada sotsialismis uus õiglane majanduslik ja ühiskondlik kord.

2. Töölisspordi- ja võimlusliikumise aluseks on poliitiline, ametiühinguline ja ühistegeeline töölisliikumine, millesse töölissportlased-võimlejad kuuluvad ja mille püüdeid nad peavad toetama.

3. Klassivõitluse alusel seisva sotsialistliku töölisliikumise osana töölisspordi- ja -võimlusliikumisel on sihiks töötava rahva kehaline, vaimne ja moraalne tõus ning ta püüab töötada kaasa oma tegevusala piirides sotsialistliku kultuuri loomiseks.

Edasi ta ülesandeks on hoolitseda rahvusvahelises ulatuses rahvusvahelise sotsialismi eest ja soodustada proletariaadi võitlusvalmisust rahvusvahelise reaktsiooni, kõigepäält fašismi vastu.

4. Neid sihte ta taotleb süstemaatilise, teaduslikel alustel rajaneva kehalise ja vaimse kasvatusena. Põhialuseks peab olema seejuures, et inimene on indiviid ja tema kehaline ning vaimne kasvatus ei ole lahutatavad teineteisest. Kõigepäält tuleb märkida, et kehaliste harjutuste tõttu teostub inimeste tugev vaimne mõjustamine.

Praktilises kasvatuses esineb ometi selgesti kaks suunda, millest üks lähtub päämiselt kehalisest tegevusest, teine vaimsest haridustööst.

5. Kehalise kasvatusena töölissport tahab tõsta, niikaugele kui see on võimalik, kapitalistlike töömeetodite ja tänapäevase ühiskondliku elu esilekutsunud töölistkonna rikkaid kehalise tervise soodustamisega. Selles mõttes ta võitleb keha hooletussejätmise vastu, juhivad keha hindamisele ja saab sellega rahvahuljade tervisspordiks. Ta teenib ka kehalise liikuvuse ja osavuse tõstmist ning suundub kuju ja liikumise ilule.

6. Kehalise tublinemisele tuleb siduda kasvatus sotsialistlikuks tundmiseks, mõtlemiseks ja toimimiseks. Seda tuleb mõista kavakindlana kasvatusena klassitundest klassiteadvuseni, kasvatamisena solidariiteediks, distsipliiniks ja ohvrimeelsuseks.

II. Vahendid ja teed.

Kõigi võimlus- ja sporditungi ja eri maade organisatsioonivormide eraldamise juures samuti kui üksikute spordilaadide juures üldiselt olgu tarvitatavad järgmised vahendid ja teed:

A. Kehaharjutused.

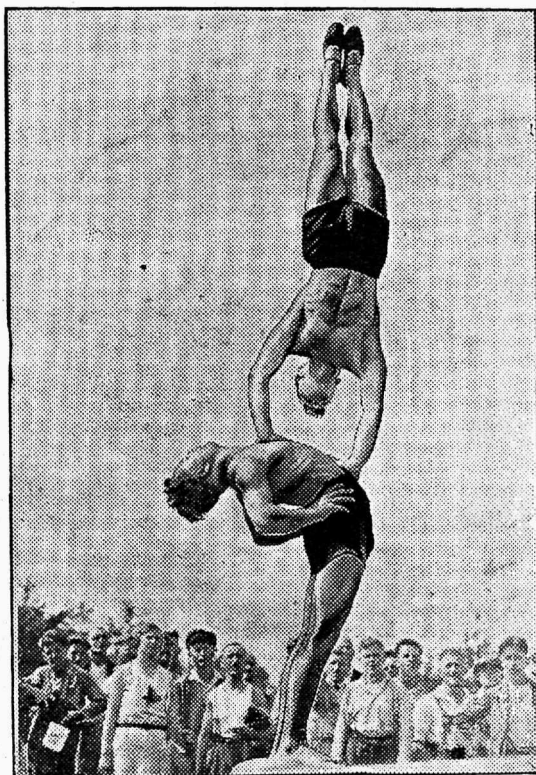
1. Reeglipärased harjutustunnid massi- ja üksikarendamiseks eri vanadusastele ja kummalegi soole.

2. Võimlus- ja spordipeod, näitelavalised ettekanded, vaate- ja propagandaharjutused.

3. Võistlused ja võistlusmängud.

4. Rännakud ja väljasõidud, võimlus- ja spordisõidud sisemaal ja välismaile.

5. Tehnilised kursused ja õppekäigud.
6. Sportarstlikud uurimised ja nõuanded.
7. Üksik- ja massisaavutiste statistilised märkimised.
8. Kirjandus kõigist kehaharjutuste küsimustest ja tehniliste ning üldspordilikkude küsimuste käsitlemine spordilehtedes ja eriajakirjades.
9. Illustratsioonid, valguspildid ja filmid kehaharjutuste vallast.

Moment Nürnbergi töölisspordipidustustelt.

Juhtlaused harjutusteks ja võistlusteks.

a) Harjutus peab olema suunatud esijoones massimõjutamiseks ja üldiseks kehaliseks kujundamiseks; üksikisikute silmaspidamine ja hoolitsemine nende erivõimiste eest tuleb alles teises joones.

b) Kõige ees on tervise hoidmine ja soodustamine; ainult tervise- ja massisport võib moodustada selle aluse, millest areneb lomulikult saavutissport.

c) Kui ka kogu tähepanu on pöördud erilistele kehalistele võimistele, see ei või viia kunagi võistlusmõtte liialdamisele.

d) Võistlus ja võistlusmäng sotsialistlikus spordis ei või pakkuda soovitud juhust vastase allasurumiseks iga abinõuga. Tööliissportlane-võimleja austab igal pilgul vastases inimest ja võistlusseltsimeest. Kõik võistlused peab peetama seltsimehelikus vaimus ja olema ühistunde kasvatamise teenistuses. Nad olgu enam peenelt arenend rõõmus mäng kui tõsine raske maadlus võidu ja punktide pärast.

e) Igas võimluse- ja spordilaadis tuleb eriti arendada ja algatada rühmade ja meeskondade võistlusi, suurvõistlusi ja massiharjutusi.

f) Väljapaistvad saavutised ei ole ainult üksiku võistleja isiklik teene. Erilised tähelepanud auhindade, pargade, tiitlite, ajakirjanduse artiklite j. m. abil ei ole ühendatavad sotsialistliku spordi vaimuga.

g) Kõigi võimluse- ja spordiharrastajate osavõtt sportlikel demonstratsioonidel (käigud, massiharjutused) on vaadeldavad endastmõistetavana kohusena.

h) Naiste kaastöö on tõeliselt sotsialistliku kehakultuuri eeldus üksikuis liitudes kui ka Internatsionaalis.

B. Vaimne haridustöö.

1. Reeglipäraselt peetavad lühikesed kõned harjutusõhtuil, ühingute koosolekuil, võistlustel, võimlus- ja spordipidudel.

2. Kõned, vaidlusõhtud ja vanemate koosolekud.

3. Kursused üldiseks haridustööks ja erifunktsioonideks (esimees, kirja-toimetaja, kassahoidja jne.).

4. Teaater, muusika, laul, kujutavad kunstid, retsitatsioon, kõnekoor, liikumiskoos, ekskursioonid, peod sotsialistlikus vaimus.

5. Ühingute ja liitude raamatukogud ja lugemistoad.

6. Võitlus alkoholi ja nikotini vastu.

7. Ajaviitemängud (male jne.).

8. Osavõtt Sotsialistliku Töolis-Internatsionaali alusel seisvate organisatsioonide majanduslikest, poliitilistest ja kultuurilistest manifestatsioonidest.

9. Võitlus noortekaitse ja noorteõiguse eest.

III. Kasvatustöö organiseerimine.

A. Internatsionaalis.

1. S. T. I. moodustab kasvatuskomisjoni, mille ülesandeks on valvata selle järgi, et kõigis Internatsionaali kuuluvais liitudes töö järgneb eeloleva kasvatusprogrammi alusel.

2. Kasvatuskomisjon koostub kuuest kongressil valitud eri maa liidu esindajast, ühest Internatsionaali büroo esindajast ja ühest tehnilise pääkomisjoni esindajast. Kasvatuskomisjon valib enda seast esimehe, kes kinnitatakse kongressi poolt.

3. Eri maa liidud saavad esimehele igal aastal aruande oma kasvatustöö käigust.

4. Kasvatuskomisjon astub korraliselt kord aastas kokku. Ta vaatab läbi sissetulnud aruanded, käsitleb tekkivaid põhimõttelikke kasvatusküsimusi, praktilisi kogemusi ja kasvatusmaterjali igal maal. Nende nõutlemiste tulemused võetakse kokku ja saadetakse üksikutele liitudele teostamiseks.

5. S. T. I. hoiab oma spetsiaalkomisjoni kaudu alalise ühenduse teiste organisatsioonidega, mis teenivad sotsialistlikku kasvatust (Sotsialistlik Kasvatus-Internatsionaal, Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal jne.). Võtab osa sellekohastest konverentsidest, püüab teostada kõigi proletariaadi kultuuri- ja kasvatusorganisatsioonide võimalikult kaugelminevat koostööd.

B. Üksikuisliitudes.

1. S. T. I. liidud on kohustatud pöörma suurt tähelepanu sotsialistlikule kasvatusel.

2. Selle töö organiseerimine võib järgneda liidu struktuuri ja tarvete kohaselt eri viisil, soovitatav on erinstruktsiooni (liidukasvataja, kasvatuskomisjon) ja vastava ajakirja loomine.

3. Kõigilt liitudelt oodatakse, et nad vastaval viisil teevad teatavaks oma ühinguile ja liikmeile S. T. I. kasvatusprogrammi.

Kirjandust

ZETH HÖGLUND: SOTSIALISMI AJALUGU PÄÄJOONTES.

Tööliste Kirjastuse Ühisus. Hind 60 senti.

Kuigi tänapäeva teadusliku sotsialismi iga ulatab vaid mõnikümmend aastat tagasi, sotsialistlikud ideed on vanad aastatuhandeid. Kõik kobavad püüded klassideta ühiskonna poole, nii Platoni õpetus ideaalriigist, algkristlik kommunism kui ka utopistide õpetused omavad suure tähtsuse praeguse sotsialismi kui teaduse ja ilmavaate, teiseks kui ühiskondliku liikumise mõistmiseks.

Käesolev raamat pole mingi kuivteaduslik ajalugu, vaid tema väärtus on õieti selles, et andes ülevaate sotsialistliku mõtte arenemisest autor arvustab iga ajajärku marksistlikust vaatekohast, selgitades, miks nende unistuste teostamine oli võimatu, käsitleb seda aga huvitavalt nagu romaani.

Kuna autor ei jõua meie ajani, siis tõlkija omalt poolt on lisand juure väga tarviliku ülevaate pärastõjasesest sotsialistlikust liikumisest ja väljavaateid tulevikkugi, mistõttu tõlge omab suurema väärtuse. Lisandused on õieti orgaaniliselt seotud autori tekstiga.

See on vajaline ja häa raamat kõigile!

E. T.

Aino Kallas: Kogutud teosed I.

(Mere tagant. Ants Raudjalg). Hind 3 krooni.

Kui Aino Kallas tarvitab Eesti uusaegsemaid aineid, siis ta ained on talupoegadest, feodalismi rõhutatud talupojaklassist. „Mere tagant“ kogus on kaks novelli, mis kõige teravamal kujul käsitlevad mõisnakkude tooremat õigust talupoegade naiste üle (Patseba Saaremaal ja Pulmad), või rida teisi, kus mõisa rusuv mõju talupoegadele on küllalt suur, et esimeses laastus öelda: „Saaremaa, orjade saar...“

„Ants Raudjalg“ kajastab juba noore talupojarahva hariduspüüdeid ning juhib pessimismi oma väljavaatetusega.

See on kena raamat, tundeline ja erk, ja ei või öelda, et ta aitaks sisendada orja tundeid.

N. A.

Gerhart Hauptmann: Kangrud.

Näitemäng neljakümnendaist aastaist. Tõlkind A. Kitzberg. Hind 90 s.

Läind sajandi kaheksakümnendais ja üheksakümnendais aastais tekkis esmakordselt uus ilukirjanduse ja kunsti aine, nagu uus publikki: töölisklass. Too oli aeg, kui Saksamaal ja Belgias asutati hoogsasti esimesi töölisteateatreid, mille repertuaar pidi vastama ka töölisklassi püüetele. Kui Belgia noor sotsialismi teoreetik Emile Vandervelde koos draamakirjaniku ja luuletaja Emile Verhaeren'iga oli töös töölisteatreite

rajamisel, mille tulemusi kroonib ka viimase revolutsioonilise draama „Koit“, siis Saksas pisut varem aland töölisteaatrite liikumist tähistavad noore Gerhart Hauptmanni draamad „Enne päikese tõusu“, „Kangrud“ ja „Florian Geyer“.

Hauptmann pühendab oma isale „Kangrute“ nimelise draama, mis on tekkind isa juttude järgi. Aeg, mida käsitletakse draamas, on tööliikumise suhtes „eelajalooline“, kui veel ei olnud teadlikku tööliikumist positiivsete sihtidega, vaid mässuline liikumine. Sellane liikumine vahetevahel on viind masinate kui tööliste vaenlaste lõhkumiseni (näiteks luddiitide mäss Inglismaal), kuna veel ei olnud selget arusaamist, kes on süüdlane tööliste viletsuses. „Kangrute“ tööline on astund sammu edasi: see Saksa kangrute „Mahtra sõda“ on liikumine ettevõtjate vastu, suure viletsuse kutsutud, ja sellepärast viimases vaatuses võime kuulda sellaseid lauseid:

Vana Hilse: Kust kurat siis teie nende teivaste ja kirvestega tulete? Bäcker: Need peksame Dietrich'i turja pääl puruks.

Teine noor kangur: Need ajame tuliseks ja topime vabrikantidele kurku, et nad teaksid, kuis nälg põletab.

Kolmas noor kangur: Tule ka kaasa, isa Hilse! Meie ei anna armu.

Teine noor kangur: Meile ei annud ka keegi armu. Ei jumal ega inimesed. Nüüd soetame omale ise õigused.

Olgugi, et kangrud ajavad külast välja mässu rahustavad soldatid, olgugi, et nende spontaanselt esiletükkiv jõud on kohutavalt suur, draama ei jäta veel optimismi nende kordaminekust: on veel tööliikumise algus, millal positiivseid võituseid ei ole näha, ja loodetava „kangrute oma õiguse“ asemel mäss toob paratamatult anarhhiat. Puudub nii mässus kui draamaski uueaegne tööliikumise positiivne, ülesehitav joon, valitseb veel lõhkuv-anarhhiline.

Draama kuulub esimeste ja parimate draamade sekka, mille aineks on tööliisklassi mured ja võitlused ning mille tegelasteks tööliised. Juba tegelaste hulgal see on massidraama, kus kaovad vähehaaval isikud ja moodustavad tööliishulga, kes muidugi ei peugelda veel nüüdisaegset tööliisklassi, s. o. täie teadvusega rühmitust, kuid sellaseni annab läbilõikelise sünteesi tööliikumise varasemast perioodist kunstilises vormis.

N. A.

Soovitavaid ajakirju.

Talve tulekuga nii ühingud kui üksikud seltsimehed tellivad omale ajakirju, eriti välismaade omi. Mainime mõned saksakeelsed noorte ajakirjad:

Jungsozialistische Blätter — meie Saksa vennasorganisatsiooni kuukiri. Väga sisukas ja vajaline; Sozialistische Jugend — Tšehhoslovakkia Saksa liidu kuukiri; Der jugendliche Arbeiter — kergem, Austria kuukiri; Arbeiter-Jugend — Saksa.

Sotsialistlikke teoreetilisi kuukirju: Der Kampf, Austria; Der Klassenkampf, Saksa; Die Gesellschaft, Saksa — kuna eelmine on mitmekesine ja aktuaalne, viimane on akadeemilist laadi ja raskem; Rote Revue, Šveits, üks paremaid ajakirju.

Täiusliku sotsialistliku ilmavaate kantud on loodusteaduse ja ühiskonnateaduse rahvalik ajakiri „Urania“ (Saksa).

Välismaade ajakirjade tellimise puhul pöörge Liidu juhatuse poole!

Liidu kongressi otsusi.

Hugo Ratassepp.

Maa töölisnoorsoo kaitse.

Eestis puudub tänapäev maa töölisnoorsoo kaitse täies ulatuses. Tihti töölislapsed astuvad palgatöösse 5 aastaseina, kus juures tööaeg on piiramatut. Selle põhjustab töölisperekondade ainealine kitsikus ja sissejuurdunud vaated. Maa töölisnoorsoo kaitset lahus hoolekandest resp. kehvide perekondade toetamisest ei saa mõista. Maa töölisnoorsoo olukord nõuab parandust ja vastavate säadustega on see ka läbiviidav. Näit. koolisundusele oli vastuseis teatavais kihtides võib olla veel tugevam, kuid nüüd on ta osalt elluviidud. Läbiviidavad oleksid praegu järgmised nõuded, millede eluviimise eest noorsotsialistidel tuleb astuda võitluse:

Täieline palgatöö keeld kuni 14 aasta lõpuni; 14—16 aastani tuleb palgatööd lubada nii palju, kui see ei takista koolikohustuse täitmist; 16—18 aastaseid võib lubada vaid kergemaile tööle, kus juures tööpäev ei tohi tõusta üle 8 tunni.

Kutsenõuanne tuleb teha kõigile noorele kättesaadavaks. Töölisnoortele võimaldada maksuta õppimine kutse-, eriti aga maa- ja aiamajanduse kooles. Tuleks maksa panna eriline maatöölisnoorsoo kaitse säadus, või üldine noortööliste säadus. Halvemal juhusel aga laiendada olemasolevaid töökaitse ja hoolekande säadusi.

V. Olup.

Karskustöö noorsotsialistlikes organisatsioonides.

Noorsotsialistlik liikumine peab asuma alkoholismivastase võitluse platvormile, kuna alkoholitarvitamine on suuremaid sotsialistliku ühiskonna saabumise tõkestajaid.

Noorsotsialistlik karskusliikumine olgu viidud orgaanilisse ühendusse sotsialistliku kasvatustööga ja kandku üldelureformilist ilmet.

Noorsotsialistlik karskusliikumine olgu suunatud täiskarskuse nõude maksmapanemisele iga üksiku noorsotsialisti kohta.

Noorsotsialistlikud organisatsioonid: a) võtku oma tegevuskavva karskuskasja haaravaid ettekandeid, b) püüdku selgitada järgmiseks kongressiks noorsotsialistliku karskustöö organiseerimismooduseid.

„Rünnakus“ pühendatagu edaspidi tähelepanu ka karskusaate käsitlele.

Hiina Eestile eeskujuks!

Šanghai kaubanduskoja komisjon esitas pärast vastavaid uurimusi järgmised noortekaitse reeglid, mis peavad tunduvalt parandama Hiina noortööliste ja laste olukorda:

1. Lastetöö keeld alla 10. eluaasta.
2. Lapsed ei või töötada päevas üle 12 tunni(!), kusjuures on 1 tund vaheaega.
3. Lastele alla 14. aasta peab antama iga kahe nädala kestes vähemasti üks vaba päev.
4. Majanduslikest põhjustest komisjon ei soovita, et linnavalitsus kohe teostaks laste öötöö keelu, kui on võimalik teha vastav töö päeval, kuid komisjon on arvamisel, et väiksemate laste töö on sellane pahe, et 4 aasta pärast see küsimus peab kaalutama uuesti.

Kes tunneb Eesti maatöölisnoorte ja käsitööliste elu, ei leia suurt vahet meie ja Šanghai vahel selle vahega, et sääl valitsejad peavad vajalikeks ükskõik missugust laste- ja noortöökaitset. Eesti kodanlus aga on iga säadusliku kaitse vastane.

Liidu juhatus.

Liidu juhatus on jagand osa tööd toimkondade vahel. Nõnda sotsiaaltoimkond kogub teateid noorte tööliste töö- ja palgatingimuste kohta, eriti tööstuses, käsitöös, kaubanduses ja põllutöös. Valmisolev materjal töötatakse läbi ja tulemused antakse vastavaile rahvusvahelistele organisatsioonidele ning nende põhjal antakse lõplik kuju meie noortekaitse programmile. Kultuurtoimkonna töö viljana ilmub lähemal ajal brošüür „Noorsotsialistlik liikumine“, pääle selle töökava, õppekava ja igakuine juhtide büllետään, mis hakkab ilmuma septembris. Organiseerimistoimkonna töö on juba hoopis jooksvam, samuti teisedki toimkonnad on alustand töö.

Noorsotsialistlik ja militarismivastane nädal

peetakse 5.—13. oktoobril üle maa. Sel ajal korraldatakse avalikke kõnekoosolekuid noorsotsialistliku liikumise ja militarismivastase võitluse selgitamiseks, samuti uute ühingute kasvatamiseks ja vanadele liikmete juurdetõmbamiseks. 6. oktoobril kõigi maade liidud peavad oma päeva.

MEIE ÜHINGUD.

Tallinna.

Sügise tulekuga algab vilgas tegevus. Juhatus on töötand välja uue tegevussüsteemi, mis on vajaline järjest kasvava liikmete arvu juures. Uudistest on mainida ringe: esperanto ring, mis lühikese kursuse järel algab iganädalasi koosolekuid; loodusesõprade ring, mis ei toimi mitte ükski loodusteadusega, vaid ekskursioonide ja turismiga, mis alal on palju huvitatuid; raadioring, mis leiab huvitavat tegevust teistelegi; aja kirjanduse ring väga mitmekesise tegevusega.

Ühing tellib välismaade sotsialistlikke ajakirju, mille arvu veelgi suurendatakse. Neil õhtuil, kui on tegevuses mõni ring või kogu ühing, on avatud ka lugemislaud.

Tartu Noorsotsialistlik Ühing suuremate uuenduste teel.

Tartu Noorsotsialistliku Ühingu tegevus kujuneb käesoleval hooajal uuenduste tähe all ja töötab kujuneda väga intensiivseks. Kuna võimatu on kõiki inimesi tööle rakendada ühele alale, hakatakse töötama klubide süsteemis. Ellukutsutud on järgmised klubid: 1) Sotsiaal-humanitaarklubi, 2) Turismklubi, 3) Kirjandusklubi, 4) Esperantoklubi, 5) Maleklubi. Esperantoklubi korraldab septembri lõpus esperanto kursuse algajale ja edasijõudnuile. 13. oktoobril korraldab ühing org.-nädala ja sõjavastase koosoleku. Ligem kava ei ole veel kindel.

Teised rahvused.

Vene töötaval rahval on tekkind viimastel aastatel suur poolehoid sotsialistidele, mis on väljendund eriti riigikoguvälimiste tulemustes sel aastal. Ka vene töölisnoorpölv lööb kaasa, ja idapoolses Eestis on asutamisel mitu noorsotsialistlikku ühingu. Kui vene ühinged on loodud, need võivad asutada oma büroo, mis hakkab juhtima nende tööd. Petersimaa, Peipsiäärse ja Narvataguse venelased on olnud senni saatuse võõrlapse osas, noorsotsialistlik liikumine saab neile kultuuriliselt ja poliitiliselt tähtsaks tõukejõuks.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja.

Vastutav toimetaja: **Reinhold Saving**. Väljaandja: **Mihkel Mihkelson**.

Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu m. 31, postkast 367.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas.